

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นับเป็นอุตสาหกรรมหลักและมีความสำคัญที่ทำรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาลในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งการพัฒนาและส่งเสริมประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพเพื่อยุทธศาสตร์การพัฒนาไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) และมุ่งสู่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical & Wellness) กำลังเดินหน้าอย่างได้ผล และกลุ่มผู้สูงอายุเป็นอีกหนึ่งในตลาดที่น่าสนใจ เพราะเกี่ยวข้องกับบริการด้านสุขภาพ อีกทั้งยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ปัจจุบันเมืองไทยเป็นอีกเป้าหมายของการมาใช้ชีวิตหลังเกษียณของผู้สูงอายุจากหลายๆ ประเทศ ผู้สูงอายุเป็นตลาดใหญ่ที่มีศักยภาพและน่าสนใจมากขึ้น เพราะผู้สูงอายุเน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คุ่มค่า เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก พักนานใช้จ่ายสูง มีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการทำงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการบริโภค ขณะเดียวกันค่านึงถึงความมั่นใจด้านความปลอดภัย ความมั่นใจด้านบริการ ใส่ใจดูแลสุขภาพที่ดี เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ อีกทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่ต้องกังวลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเพื่อแข่งขันกับต่างประเทศประเทศไทยจึงมีการปรับกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยว โดย ประเทศไทยเป็นประเทศแรกๆที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเริ่มมาตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ. 2533 และในปี พ.ศ. 2547 รัฐบาลมีนโยบาย ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพแห่ง ภูมิภาคเอเชีย (Medical Hub of Asia) ส่งเสริมให้ ประเทศไทยเป็น Capital Spa of Asia/ Thailand as a world class spa destination (Global Spa Summit, 2011:77) ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง 55 จังหวัด (การประชุมกรม.สัญญา ครั้งที่ 52/2560 วันที่ 26 ธันวาคม 2560) ซึ่งมีความเหมาะสมสำหรับการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุตามนโยบายเมืองรอง ซึ่งมีสถานที่เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุ อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจเที่ยวเมืองรองตามนโยบายรัฐบาลอีกด้วย

เมืองท่องเที่ยวรองในพื้นที่ภาคเหนือมี 16 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี เป็นพื้นที่ศักยภาพและมีความเหมาะสมต่อการดำเนินการวิจัยเนื่องจากเป็น

จังหวัดท่องเที่ยวรองที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุอีกทั้งยังสอดคล้อง สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง 55 จังหวัด และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสามารถเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองได้เพราะเป็นเมือง ผ่านก่อนไปเมืองท่องเที่ยวหลักในหลายๆ จังหวัดได้

ข้อมูลจากงานวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย เพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเอเชีย พบว่าจากแนวโน้ม ความสนใจด้านสุขภาพของ ผู้คนทั่วโลก ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้รับความนิยมสูงในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน กลุ่มเป้าหมายทางการตลาดเฉพาะทาง จึงเป็นโอกาสดีของประเทศไทยที่จะนำภูมิปัญญาด้านสุขภาพ อันโดดเด่น และเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ มาผสมผสานกับเอกลักษณ์ของการให้บริการ ภูมิทัศน์ แหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติและบรรยากาศที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อผลักดันให้ ไทยเป็นศูนย์กลางการบริการ ด้านสุขภาพของอาเซียนและเอเชียโดยให้ถือเป็นวาระแห่งชาติ ดังนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบายท่องเที่ยวเมืองรอง ซึ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยว สนใจมากที่สุด (ปัทิตตา ตันติเวชกุล (2546:31- 41) ซึ่งปัจจุบัน แม้จะมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นจำนวนมาก แต่ในประเด็น ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบายท่องเที่ยวเมืองรองเพื่อเป็นการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวเพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจนั้นเป็นประเด็นใหม่ที่มีความน่าสนใจ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ผู้วิจัยได้เห็นความจำเป็นที่ต้องดำเนินการวิจัย ออกแบบการผลิต และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่ ๆ สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เมืองรองที่น่าสนใจและมี คุณภาพบริการให้มากยิ่งขึ้น และพัฒนาระบบการกำหนดมาตรฐานคุณภาพเพื่อยกระดับการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เข้าสู่ระดับมาตรฐานสากลอย่างเพียงพอ ในการพัฒนาเพื่อผลักดันให้เกิดการ นำ ผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านการท่องเที่ยวแก่หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและ เสริมสร้างประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพระดับโลก (World Class Quality Destination) ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เมืองรองที่ยั่งยืน ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบายท่องเที่ยว เมืองรอง
2. เพื่อประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบาย ท่องเที่ยวเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบายท่องเที่ยวเมืองรอง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบายท่องเที่ยวเมืองรอง ได้แก่ ผู้จัดการโปรแกรมทัวร์นำเที่ยว นักวิชาการ และมีคณาจารย์ท้องถิ่น

2. การศึกษาความต้องการการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบายท่องเที่ยวเมืองรอง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบการพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบายท่องเที่ยวเมืองรอง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการเสริมพลังอำนาจให้กับผู้สูงอายุเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในจังหวัดสุโขทัย ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลา 12 เดือน ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2562 – 30 กันยายน 2563

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินกลยุทธ์การพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบายท่องเที่ยวเมืองรองภายใต้สภาวะความไม่แน่นอนให้มีศักยภาพในการดำเนินงานตลอดจนสามารถสร้างความเข้มแข็งและความเจริญเติบโตให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้

2. ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในบริบทที่ต่างกันได้

3. ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงได้ทุกมิติ นอกจากนี้ยังสามารถคำนวณโปรแกรมการเดินทางและควบคุมค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรองแต่ละจังหวัดได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

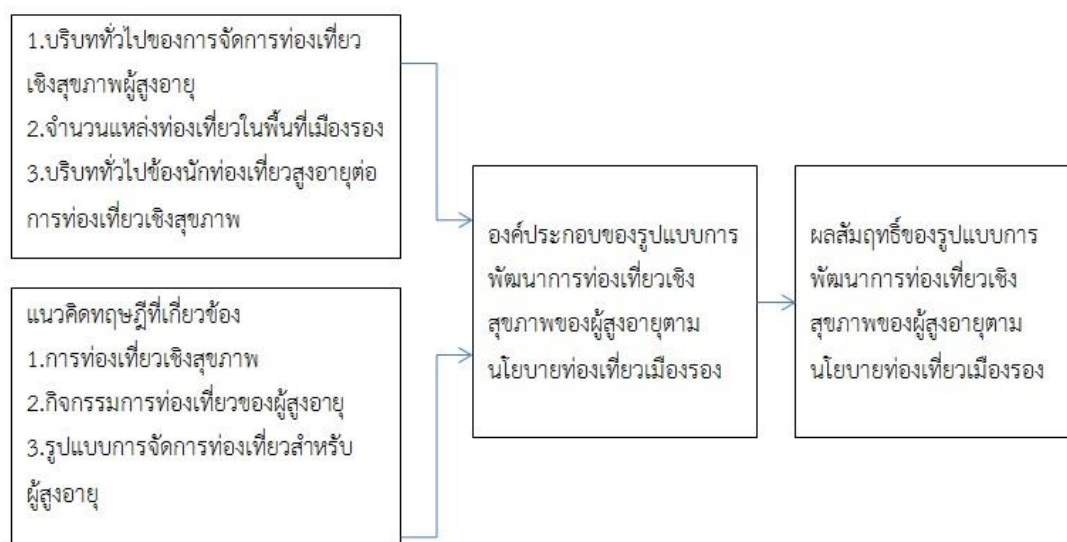
การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มี แรงจูงใจหรือจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และ/หรือบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ หรือเป็นการท่องเที่ยวที่ ผสมผสานการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน โดยมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและ วัฒนธรรม

ผู้สูงอายุ หมายถึง นักท่องเที่ยวหรือประชาชนที่เดินทางมาเที่ยวในพื้นที่เมืองรองที่มีอายุ ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป

นโยบายท่องเที่ยวเมืองรอง หมายถึง การส่งเสริมการท่องเที่ยว มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองทั้ง 55 เมือง โดยกระจายนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคต่าง ๆ จากอำเภอหลักไปอำเภอรองเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพกระจายรายได้สู่ชุมชน แต่ในการวิจัยครั้งนี้พื้นที่วิจัยได้แก่เมืองรองภาคเหนือ 16 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา โยนก ตาก เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ สุโขทัย ลำพูน อุตรดิตถ์ ลำปาง แม่ฮ่องสอน พิจิตร แพร่ น่าน กำแพงเพชร อุทัยธานี พะเยา

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบายท่องเที่ยวเมืองรอง ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุตามนโยบายท่องเที่ยวเมืองรอง